

Liefde en aandacht is tóch goedkoper

TOS Leiden: de organisatie

[Thuis Op Straat \(TOS\)](#) voert ambulante jeugd- en jongerenwerk uit in een aantal wijken van Leiden en Rotterdam. Bovendien beheert TOS twee speeltuinen en een speeltuingebouw. De speeltuinen liggen in kwetsbare, onrustige buurten. In het verleden waren de besturen van die speeltuinverenigingen erg actief, maar nieuwe bestuursleden vinden het moeilijk. Zodoende is TOS ook gevraagd deze speeltuinen te beheren, met behulp van vrijwilligers en de jeugdwerkers van TOS.

TOS is vooral actief in Leiden-Zuidwest. TOS is een organisatie met zeven betaalde krachten en zo'n veertig vrijwilligers en stagiairs. Naast directeur Marieke van Kesteren werken er drie jeugdwerkers en drie combifunctionarissen bij TOS. De gemeente Leiden subsidieert zowel de jeugdwerkers als de combifunctionarissen vanuit verschillende budgetten.

TOS zet vooral in op preventieve interventies. TOS is op straat te vinden, zoekt contact met de jeugd en stimuleert hen hun talenten te ontwikkelen. Tegelijkertijd signaleren de medewerkers bijvoorbeeld achterstallig onderhoud van speeltoestellen en sportveldjes. Zo nodig geven ze dat door aan de gemeente. Als zich onveilige situaties voordoen in de wijk melden zij dit aan de politie.

TOS is er niet direct op uit om grote activiteiten te organiseren en zodoende zoveel mogelijk kinderen te "scoren", stelt Marieke. De meerwaarde van TOS is vooral de presentie in de wijk, het laagdrempelige contact met ouders en het contact tussen de jeugdwerker en het kind. 'Juist als je maar twee kinderen op straat treft kun je met hen een goed gesprek hebben en hen aandacht geven.'

Uit het [jaarverslag van TOS](#) blijkt hoe effectief de inzet is van TOS. Voor een nauwkeuriger beeld van de effectiviteit loopt er een vierjarig onderzoek van Verweij Jonker. TOS is bovendien opgenomen in de databanken van zowel [Movisie](#) als [het NJI](#).

De buurten en wijken van TOS

TOS werkt vooral in wijken met een gemêleerde bevolking waar toch vooral gezinnen wonen met een lage sociale status. Met veel sociale woningbouw, eenoudergezinnen, schooluitval en criminaliteit. En ook met scholen en voetbalverenigingen die kampen met terugloop van leerlingen- en ledenaantallen. Veel ouders en jongeren gaan liever naar scholen en verenigingen buiten deze wijk.

In sommige delen van de wijk voelt men zich niet echt veilig. Kinderen spelen niet buiten en jongeren krijgen vaak een stempel als zij uit een bepaalde buurt of straat komen. Een stageplaats vinden is erg lastig als je uit de verkeerde straat komt.

De wijken waarin TOS actief is verschillen wel van elkaar. 'Daarom moet je de lat wat betreft betrokkenheid en actieve jongeren en ouders niet overal even hoog leggen.'

De methodiek van TOS is steeds een combinatie van elementen, afhankelijk van de behoefte in de wijk. 'Daarbij kijken we natuurlijk wel wat realistisch is. Het accent ligt op een veilig speel- en leefklimaat.'

In de wijk Stevenshof wonen vooral laagopgeleide autochtone Leidenaren, die vaak kampen met echtscheidingen, alcohol- en softdrugsgebruik, pestgedrag en onderlinge ruzies. Veel mensen stemmen PVV, al wonen er ook mensen met een immigratieachtergrond. Toch heeft TOS er een jeugdwerker kunnen plaatsen met

Marokkaanse roots. Hij heeft het vertrouwen van de buurtbewoners weten te winnen en wordt breed gewaardeerd.

TOS biedt ook sport- en spelactiviteiten op de basisscholen en een vo-praktijkschool in de wijk. Deze samenwerking versterkt de pedagogische driehoek, omdat TOS ook veel ouders kent en spreekt. De jeugdwerker is aanwezig en spreekt met de kinderen tijdens de pauze.

De kinderen en jongeren van TOS

De TOS-medewerkers en -vrijwilligers richten zich vooral op de leeftijdsgroep van 6 tot 12 jaar. Voor oudere kinderen is er in Leiden het jongerenwerk. Een moeder in de speeltuin vertelde dat zij het jammer vindt dat haar zoon van 15 niet meer bij TOS kan spelen: 'Dat deed hij al van jongsafaan.' Marieke van Kesteren kwam direct met een alternatief: 'hij kan rolmodel worden bij TOS en op die manier meedoen.' Dat doen namelijk veel jongeren die als kind bij TOS kwamen. Tegen een kleine vergoeding helpen ze mee met bijvoorbeeld het organiseren van sportactiviteiten. Daarnaast zijn ze regelmatig op straat te vinden en dan altijd herkenbaar aan het speciale TOS-shirt. Meerdere keren per week herkenbaar als TOS-medewerker aanwezig zijn is een belangrijk onderdeel van de TOS-methodiek. Jeugdwerker Ian doet dat als contactpersoon op het speciaal voortgezet onderwijs in de wijk. Hij noemt het zelf vooral praatjes maken met de jongeren als zij pauze hebben. Zo signaleert hij niet alleen hoe het met hen op school gaat, maar ook daarbuiten. En als er iets is, koppelt hij dat terug naar de schoolleiding. Volgens Marieke is dat een gouden greep. Ian heeft het vertrouwen van de kinderen, van wie er veel ook in deze wijk wonen. 'TOS kent hen en zij kennen TOS.'

De professionals van TOS

De combifunctionarissen van TOS hebben doorgaans een hbo-opleiding gevolgd, bijvoorbeeld sportmanagement of bewegingsagogiek. De jeugdwerkers zijn meestal mbo-opgeleid, al zijn hun werkzaamheden mbo+. Want het werk vraagt veel zelfstandigheid en sterke sociale eigenschappen. Je moet contact weten te leggen met heel verschillende kinderen, maar ook met hun ouders en oudere broertjes en zussen, en met andere professionals in de wijk. En dat in een omgeving waar je als je 's ochtends begint niet weet wie je 's middags zal tegenkomen. Improvisatietalent is dus ook een vereiste. De contacten met de kinderen moeten geleidelijk groeien. Dat kan alleen door vaak aanwezig te zijn in de wijk of in de speeltuin, 2 à 3 dagen per week.

TOS heeft ook stagiaires. Deze jongens en meisjes hebben vaak als kind ook al gespeeld bij TOS. Zo ontstaan langdurige relaties die een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van deze kinderen. Zij krijgen perspectief en zij groeien door.

Neem stagiaire Amine. Ze kwam vroeger al bij TOS en heeft nu de ambitie om bij de reclassering werken.

Marieke ziet dat de drie combi-functionarissen een grote meerwaarde hebben. Sinds acht jaar zijn ook zij bij TOS ondergebracht. Ook zij gebruiken de TOS-methodiek, want zij werken net als de jeugdwerkers zowel op school als in de wijk. Zij zien dus ook de sociale problemen van de kinderen buiten de school en dragen bij aan het vangnet voor deze kinderen.

In Leiden is de opdracht voor de combinatiefunctionaris kinderen meer te laten bewegen. Via clinics en naschoolse activiteiten kunnen ze diverse sporten uitproberen. 'Een gymleraar geeft les op school, maar gaat niet de wijk in,' stelt Marieke. 'Bij TOS zijn we juist gewend de wijk in te trekken en veel verbindingen te maken. We zijn laagdrempelig en heel zichtbaar. Onze mensen signaleren geregeld problemen en bespreken die dan ook met de ouders thuis. Bijvoorbeeld als we bepaald gedrag zien dat zich ook voordoet op het schoolplein tijdens de sport en spelactiviteit.'

Voor TOS is het belangrijk dat zij vooral de informele contacten met de kinderen, jongeren en ouders in stand houden en het vertrouwen blijven behouden. 'Als je iemand

kent en vertrouwt vind je het minder erg als die iets opmerkt over je kind of over jouw handelen als ouder. Ook durven ouders gemakkelijker vragen te stellen of iets te vertellen. Daarom koesteren we dat; en daardoor kunnen we ze zo nodig in contact brengen met de hulpverlening of andere instanties.'

De ouders van de kinderen

Veel ouders voelen zich vaak niet veilig in hun wijk. Zij laten hun kind niet buiten spelen uit angst voor geweld, intimidatie en slechte invloeden op hun kind. Ouders zullen hun kind ook niet snel ergens heen brengen of zelf meedoen aan een activiteit in de wijk. TOS ziet ook dat ouders niet snel of maar kort gebruikmaken van bijvoorbeeld het sportfonds, omdat op de sportvereniging te veel van hen wordt verwacht. Met een groepje kinderen naar een andere sportclub rijden voor een uitwedstrijd is lastig als je geen auto hebt, bijvoorbeeld. Marieke vindt dat je deze ouders moet leren kennen, ontlasten en ondersteunen als je ze erbij wilt hebben. Verwacht niet te veel en waardeer iedere stap naar meer bewegen en meedoen. De deur van TOS staat altijd voor hen open.

Een mooi voorbeeld daarvan was het [Nederlands kampioenschap stoepranden](#) in het Excelsiorstadion in Rotterdam. 'Met teams uit achttien steden. We waren er met een team van kinderen, jongeren en ouders. Dat was een hartstikke leuke dag.'

Ernst Radius, senior adviseur Sociaal Werk Nederland